

Toimintaohje opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi (Päihdeohjelma)

Kaikilla opiskelijoilla on oikeus turvalliseen ja terveelliseen opiskeluympäristöön.

Koulutuskuntayhtymä Lappian opiskelijoiden päihdeohjelman tavoitteena on päihteiden käytöstä johtuvien ongelmien ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen opiskelijan ongelmakäyttöön. Runsas päihteiden käyttö vaikuttaa opiskelijan opiskelukykyyn heikentävästi ja voi estää opintojen suorittamisen. Päihdeohjelman yhtenä tavoitteena on vaikuttaa opiskelijoiden päihteidenkäyttökulttuuriin, koska usein nuorena aikuisena omaksutut päihteiden käyttötottumukset jatkuvat samanlaisina tulevaisuudessakin.

Laki ammatillisesta koulutuksesta määrittelee ammattioppilaitosten tehtäväksi mm. antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi ja antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Järjestyssäännöissä kielletään päihteiden ja huumaavien aineiden käyttö ja hallussapito opiskeluympäristössä. Järjestyssäännöissä henkilökuntaa veloitetaan puuttumaan asiaan heti, jos päihteiden käyttöä tai hallussapitoa epäillään. Päihdeohjelmassa mainittujen toimenpiteiden taustalla ovat laki ammatillisesta koulutuksesta, tupakka-, huumausaine- ja rikoslaki sekä Sora-lainsäädäntö. Päihdeohjelmassa annetaan toimintaohjeet tilanteisiin, joissa opiskelijan päihteiden käyttö huolestuttaa. Ensisijaisesti tavoitteena on opiskelijan omaehtoinen hoitoonhakeutuminen. Työssäoppimisessa noudatetaan oppilaitoksen päihdeohjelmaa ja työssäoppimispaikan tulee ottaa yhteyttä oppilaitokseen päihteiden väärinkäytön ilmetessä harjoitteluaikana.

Päihteillä tarkoitetaan tässä ohjelmassa kaikkia päihdyttävässä tarkoituksessa käytettäviä aineita kuten alkoholia, huumeita sekä lääkkeitä. Päihdeongelma ja päihteiden väärinkäyttö tarkoittaa sellaista päihteiden liika- ja sekakäyttöä, joka vaikuttaa haittaavasti henkilön opiskeluun tai vaarantaa henkilön oman tai oppimisympäristön turvallisuuden.

Päihdeohjelma käydään läpi uusien opiskelijoiden kanssa opintojen alussa. Tavoitteena on lisätä opiskelijoiden tietoisuutta päihteiden käytön haitoista ja merkityksestä opiskelukykyyn sekä tiedottaa ammattiopiston päihdeohjelman sisällöstä ja tarkoituksesta. Vastuu päihdeohjelman esittelystä on opiskelijaterveydenhoitajilla ja kuraattorilla.

Kuntayhtymän henkilökunta kuuluu Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian päihdeohjelman piiriin.

Ennaltaehkäisy

Päihteidenkäytön ennaltaehkäisy on koko oppilaitoksen henkilöstön asia. Arjen työssä myönteinen työilmapiiri ja kannustava suhtautuminen sekä positiivinen palaute luovat pohjan päihdeettömälle opiskelulle.

Opintojen alussa opiskelijoille kerrotaan päihteiden käytön haitoista, kannustetaan päihteiden käytön vähentämiseen ja lopettamiseen sekä tiedotetaan Ammattiopisto Lappian suhtautumisesta opiskelijoiden päihteidenkäyttökulttuuriin ja toimenpiteistä päihteiden ongelmakäytön tullessa esille.

Oppilaitoksen henkilökunta toimii opiskelijoiden tukena, kasvattajina, ja esimerkkinä yhteisöllisessä toiminnassa. Opettajan rooli ongelmien tunnistajana ja niihin puuttujana on huomattava. Kotiväenilloissa vanhemmille tiedotetaan päihdeohjelmasta, koska yhteistyö on ensiarvoista ongelmatilanteissa.

Ammattiopiston toimipaikkakohtainen opiskeluhoitoryhmä pyrkii vaikuttamaan opiskelijoiden päihdekulttuuriin yleisellä tasolla yhteistyössä opiskelijakunnan ja opiskelijajyhdistysten kanssa esim. järjestämällä hyvinvointia edistäviä tapahtumia. Opiskelijakunta ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon päihdeettömyyden, ja sen järjestämät tilaisuudet ovat aina päihdettömiä.

Opiskelijaterveydenhoitajat ottavat päihteidenkäytön puheeksi terveystarkastusten ja tarvittaessa sairasmaanoton yhteydessä. Terveystarkastusten yhteydessä opiskelijat täyttävät audit-testin tai nuorten päihdemittarin keskustelun pohjaksi.

Päihdeongelman tunnistaminen

Päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi päihteiden ongelmakäytön tunnistaminen on välttämätöntä. Väärinkäyttö voi ilmetä monin tavoin. Ensimmäinen merkki lisääntyneestä päihteiden käytöstä on tavallisesti runsaat tai merkittävästi lisääntyneet poissaolot. Muita tunnusmerkkejä voivat olla esimerkiksi:

- ulkoisen olemuksen muutokset
- opiskelukyvyn heikkeneminen
- opinnoista suoriutumisen muutokset

- toistuvat myöhästelyt, ennenaikaiset tunnilta poistumiset
- satunnaiset ja äkilliset poissaolot
- päihtyneenä tai krapulassa kouluun tuleminen
- humalaa muistuttava tila ilman alkoholin hajua
- henkilökunnan ja opiskelutovereiden välttely

Usein toiset opiskelijat havaitsevat henkilökuntaa aiemmin ja helpommin päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat. Myös opinnoista suoriutumisen ongelmat voivat tulla esille opiskelijatovereille helpommin kuin henkilökunnalle.

Terveydenhoitajien ja kuraattorin vastaanotoilla päihteiden käyttöä on syytä kartoittaa, jos asiakkaalla esiintyy esim. unettomuutta, ahdistuneisuutta, masentuneisuutta, vatsavaivoja, päänsärkyä ja väsymystä.

Huolen herätessä

Omaa päihteiden käyttöä voi pohtia esimerkiksi alkoholinkäyttötestillä www.taitolaji.fi . Tietoa päihteiden käytöstä löytyy Taitolaji- sivustolta www.taitolaji.fi , jossa on mm. sosiaalisen vastuun testi. Jos oma päihteiden käyttö mietityttää asian voi ottaa puheeksi opiskelijaterveydenhuollossa tai kuraattorin vastaanotolla. Tukea päihteiden käyttötottumusten muuttamiseen voi hakea myös opiskelupaikkakunnan päihdepalveluista (yhteystiedot liite 1). Yhteydenotot edellä mainittuihin palveluihin ja käydyt keskustelut ovat aina luotamuksellisia.

Jos opiskelijakaverin päihteiden käyttö huolestuttaa, on asia syytä ottaa puheeksi hänen kanssaan. Neuvoja puheeksi ottamiseen voi kysyä myös terveydenhoitajalta tai kuraattorilta. Ennen puheeksi ottamista on hyvä selvittää mistä kaveri saa halutessaan apua (yhteystiedot liite 1)

Päihdeongelmissa olennaista on varhainen puuttuminen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa päihteidenkäyttö otetaan puheeksi, sitä helpompaa on ehkäistä päihteiden käytöstä koituvia haittoja.

Opettaja (ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja) ottaa päihteiden käytön puheeksi kahdenkeskisessä keskustelussa heti kun huoli tai aavistus herää. Tarkoituksena on ilmaista huoli opiskelijan päihteiden käytöstä. Keskustelun lähtökohtana ovat tehdyt havainnot sekä asiaan liittyvät tosiseikat. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä asiasta. Puheeksi ottamisen tavoitteena on löytää yhteisymmärrys asiasta. Opiskelijalle tulee kertoa mistä on mahdollista saada apua ja tukea päihteiden käytön lopettamiseen. Neuvoja pu-

heeksi ottamiseen voi kysyä esim. terveydenhoitajalta tai kuraattorilta. Keskustelu dokumentoidaan vapaa-
muotoisesti muistiona, koska dokumentointi on tärkeää, jos opiskelija ohjataan opiskeluhuollon palveluihin
tai hänelle tulee seuraamuksia päihteiden käytöstä. (SORA-laki)

Hoitoonhakeutuminen /- ohjaus

Mikäli opiskelija tavataan päihtyneenä tai hänen epäillään käyttävän päihteitä, tilanteeseen reagoidaan välittömästi.

Hoitoon ohjaaminen voi olla joko omatoimista tai ohjattua. Omaehtoisella hoitoonohjauksella tarkoitetaan tilanteita, jossa opiskelija ohjataan/neuvotaan itse hakeutumaan tarvitsemiensa hoito- ja tukipalveluiden piiriin. Omaehtoinen hoitoonohjauksen tulisi olla ensisijainen toimintamuoto. Opiskelija voi kääntyä terveydenhoitajan tai kuraattorin puoleen tarvitessaan ohjausta tai olla suoraan yhteydessä päihdehuollon palveluihin (liite 1).

Hoitoonohjaus tapahtuu opiskeluhuollon toimesta tilanteissa, joissa opiskelija ei kykene osallistumaan opetukseen tai työssäoppimiseen päihteiden käyttönsä takia tai rikkoo järjestyssääntöjä tai ei pysty omatoimisesti hakemaan apua ongelmaan.

Kun henkilökuntaan kuuluva havaitsee päihtyneenä olevan opiskelijan, hän pyytää toisen henkilökuntaan kuuluvan havaitsemaan opiskelijan päihtymystilan

Päihde-epäilyn herätessä oppitunnilla tai muualla oppilaitoksen alueella opettaja/ muu henkilökuntaan kuuluva poistaa opiskelijan välittömästi työturvallisuusriskeistä. Hän vie opiskelijan opiskeluhuollon työntekijän (kuraattori, terveydenhoitaja tai opinto-ohjaaja) vastaanotolle. Opiskeluhuollon työntekijä on yhteydessä alaikäisen kohdalla huoltajaan. Opiskeluhuollon työntekijä puhalluttaa opiskelijan tai vie opiskelijan terveyskeskuksen laboratorioon huumausainetestiin. Testin tuloksen tulkitsee lääkäri, joka antaa opiskelijalle todistuksen testistä. Todistus toimitetaan ryhmänohjaajalle. Opiskelija ohjataan A-klinikalle tukitoimenpiteitä varten. (SORA-laki)

Jos alkometritulos osoittaa alkoholin käytön, opiskelijalle voidaan antaa kolmen päivän poistamismääräys oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta. Poistamismääräyksen voi antaa asuntolaohjaaja, opetushenkilöstöön kuuluva tai toimipaikkapäällikkö. (L. 951/2011 § 35 perusteella) Poistamisesta tehdään keskustelumistio (liite) ja alaikäisen kohdalla ilmoitetaan huoltajalle. Huumausaine-epäilyn ollessa kysymyksessä opiskelija voi osallistua opetukseen esitettyään todistuksen huumausainetestauksen puhtaasta tuloksesta.

Mikäli opiskelija on työssäoppimassa toimipistekunnan ulkopuolisessa kunnassa, tulee työpaikkaohjaajan olla välittömästi yhteydessä opiskelijan ryhmänohjaajaan prosessin käynnistämistä varten

Tupakointi

Tupakoinnin lopettamiseen saa tukea ja ohjausta opiskelijaterveydenhoitajilta. Tupakkalain mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja oppilasasuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla. Näin ollen tupakointi on kielletty niissä toimipisteissä, joissa on ammattiopisto Lappian opetusta.

Lähteet

Finlex- valtion säädöstietopankki

LIITE 1

Yhteystiedot

YLEINEN HÄTÄNUMERO puh. 112

MYRKYTYSTIETOKESKUS puh. 0800147111

PÄIVYSTYS/ENSIAPU

- Kemi puh. 016 243 120
- Tornio klo 8 - 16 puh. 016 432 835, klo 16 - 8 puh. 016 243 120
- Länsi-Pohjan keskussairaalan päivystyspoliklinikka puh. 016 243 271

A-KLINIKAT

- Kemi nuorten päihdetyöntekijä 0405165214

- Tornio nuorten päihdetyöntekijä puh. 0400388714

SOSIAALITOIMISTOT

- Kemi puh. 05037077951
- Tornio puh. 0406492920

TERVEYDENHOITAJAT

Maria Rääpysjärvi 0503109477 ma-pe 8-9.45 Tornio

Minna Vallo 0503109476 ma-pe 8-9.45 Tornio

Anna Niemelä 0401881552 Tervola Loue

Kati Ypyä 0503109413 Hyvinvointi Kemi

Päivi Tiiro 0503109483 Tekniikka ja palvelu Kemi

Elli Sarajärvi 0408245892, Muonio

LIITE 2

OPISKELIJAN PÄIHDEONGELMAN DOKUMENTOINTI / PUHEEKSI OTTO

Havainnot (mitä ja missä):

Toimenpiteet:

Paikka ja aika

Havaittajan allekirjoitus

Opiskelijan allekirjoitus

LIITE 3

OPETUSTILANTEESTA POISTAMINEN PÄIHTEIDENKÄYTÖN TAKIA

L. 951/2011 § 35

Opiskelijan nimi _____

Henkilötunnus _____

Opintojakso _____

Kuvaus tilanteesta

Miten päihdehaitta on todettu:

Humalatila _____

Alkometri _____ Tulos: ____

Muu päihtymys _____

Opiskelijan oma näkemys tilanteesta

Myönsi päihteidenkäytön _____

Kielsi päihteiden käytön _____

Jatkotoimenpiteet:

Opiskelija poistetaan oppilaitoksesta/ asuntolasta L. 951/2011 § 35 perusteella

Paikka ja aika

Opiskelijan allekirjoitus

Oppilaitoksen edustajan allekirjoitus ja virka-
asema

LUOTTAMUKSELLINEN

**KESKUSTELUMUISTIO OPISKELIJAN PÄIHTEIDENKÄYTTÖSTÄ JA HOITONOHJAUK-
SESTA**

Opiskelijan nimi _____

Syntymäaika _____

Puhelinnumero _____

Osoite _____

Havainnot (mitä ja missä):

Sovitut toimenpiteet:

Alaikäisen opiskelijan asiasta tiedotetaan vanhemmille/huoltajalle.

Paikka ja aika

Keskustelun osapuolten allekirjoitukset ja nimenselvennykset:

Oppilaitoksen edustaja

Opiskelija